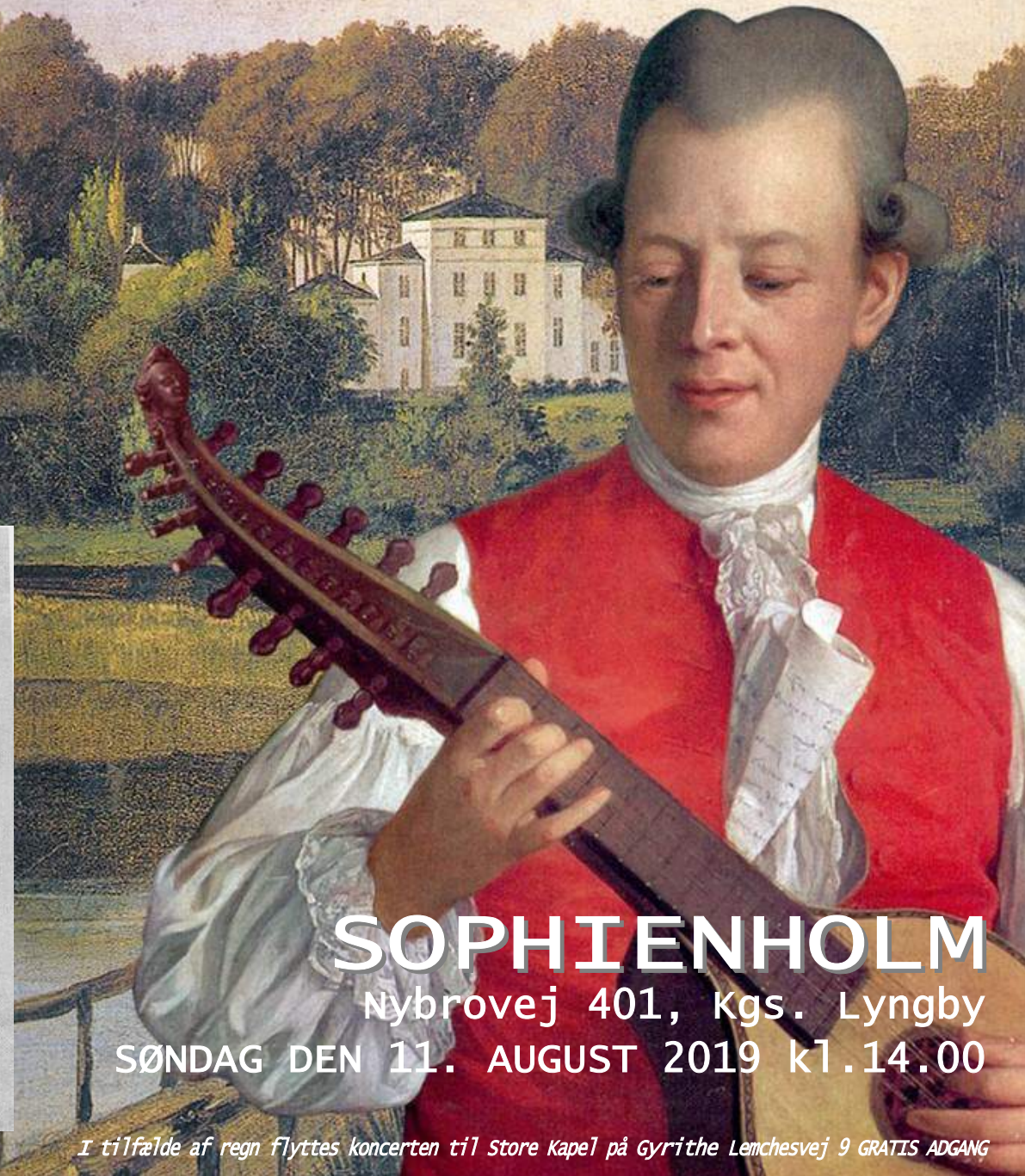

BELLMANDAGEN

Fidelis. Dagen firad i Fiskar, Stugan.

Lise var Ferris och Lise Camilla.

SOPHIENHOLM

Nybrovej 401, Kgs. Lyngby

SØNDAG DEN 11. AUGUST 2019 kl. 14.00

I tilfælde af regn flyttes koncerten til Store Kapel på Gyrithe Lemchesvej 9 GRATIS ADGANG

Program

BACCHI ORDEN” OG “DEN KENDTE OG MINDRE KENDTE BELLMAN”

Medvirkende: Sisi Cohrt, Anna Carina Sundstedt og Erik Harbo
Det Harmoniske Selskab og Vokalsekstetten ClasSix
Musikken arrangeret og dirigeret af Henrik Bøggild
Konferencier Jarl Forsman

VELKOMST

Fællessang: Hvile ved denne Kilde

Bekransning af Bellmanbusten

FÖDELSEDAGEN FIRAD I FISKARSTUGAN

Pastoral på Fru Palmstedts Fødselsdag den 18. januarii 1792

Musikken komponerad af Kongl: Capelmäster: Kraus

1/ Indledning 2/ Måltid i Fiskarstugan 3/ Återfarten ifrån Fiskarstugan

Camilla og Louise: Sisi Cohrt

Tirsis: Anna Carina Sundstedt

Damon: Erik Harbo

Vokalsekstetten ClasSix

Læs om kantaten på side 6.

FIRE FREDMAN SANGE

sunget af Jarl Forsman

Ep 71 Ulla min Ulla

Fs 32 Træd frem du nattens gud

Ep 72 Strålende mø

Ep 23 Ak, du min moder

PAUSE

Fællessang: *Gubben Noah*

BACCHI TEMPEL: BACCHI TEMPEL ÖPPNAT VID EN HJÄLTES DÖ.

Arie nr. 1 *Flodens sorn och vädrens fläkt* Sisi Cohrt

Arie nr. 2 *Bak om dessa gröna Linder.* Anna Carina Sundstedt

Arie nr. 14 *Sällra strand, där vi nu lander.* Anna Carina Sundstedt

Arie nr. 16 synges af en af kuskene: *Hurra se min fåla.* Erik Harbo

Kor nr. 16 *Ah, Monsigneur är just i sin galla.* Kor

Fællessang: Fredmans sang 64 *Fjäriln vingad*

Læs om Bacchi Tempel på næste side

BELLMANS ANDET HJEMLAND

Om Bellmantraditionen i Danmark og om Selskabet Bellman i Danmark

“Bellmans andet hjemland”

– kaldes Danmark af svenske forskere, og vi har da også sunget Bellman siden 1770 og efterlynet epistler og sange; indflydelsen fra den svenske nationalskjald på dansk litteratur, teater og musik er stor, og selv billedkunsten viser livskraftige spor af denne interesse. I 1991 blev ideen om et litterært selskab til hans ære konkretiseret. Nis Bank-Mikkelsen og Erik Harbo havde indsunget Bellmansange i gode danske oversættelser og historikeren Søren Sørensen havde i bøger og artikler skabt ny opmærksomhed om Bellmans store betydning i nordisk mentalitet.

I nært samarbejde med Sveriges ambassade i København stiftedes SBID den 18. november 1993, samlede i de følgende måneder ca. 100 medlemmer, og gik straks i gang med tre spændende forskningsprojekter:

1. Bellman og de danske guldalderdigtere.
2. En registrering af hvad der var skrevet på dansk om digteren og hans værket
3. En indsamling af grammofonindspilninger til dokumentation af den danske interesse.

Selskabet arrangerede fra februar 1994 og fremefter foredrag, koncerter og seminarer. I 1996 tog det initiativ til en nordisk konference om oversættelse og reception. Samtidigt indledte det udgivelsen af et kvarttaltidsskrift som forum for forskning, anmeldelser osv., og således er det fortsat. Samarbejdet med Bellmansällskapet og andre lignende selskaber er udviklet hele tiden, og desuden har selskabet taget initiativ til et samvirke mellem alle litterære selskaber i Danmark, og på den baggrund stiftet den danske Klassikerdag.

Siden 2002 har Bellmandagen utvivlsomt været flagskibet for aktiviteten i Selskabet, og mange benytter dagen til at melde sig ind og støtte det gode formål.

Carl Michael Bellman 1740-1795

Interessen for digterens liv og værker er i disse år så intens som nogen sinde; der skrives, publiceres, indsynges og opføres i en tilsyneladende uophørlig strøm, romaner, skuespil, akademiske og populærvidenskabelige afhandlinger, og ikke mindst forskerne er optaget af andre sider af hans forfatterskab ud over Fredmans Epistlar og Fredmans Sånger.

Hos en privatlærer gik han i forfatterskole, debuterede som 17-årig med salmer og satirer i tidens stil. En kæde af personlige tragedier sporede ham midt i tyverne ind på de drikkeviser og parodiske oratorietekster der o. 1770 udkrystalliseredes i Fredmans Epistlar. Politisk aktiv var han gennem sine mange forbindelser til ledende kredse og enkeltpersoner, også som digter, fik titel af hofsekretær, fandt en skøn hustru og blev far til fire sønner. Blandt datidens førende musikere og billedkunstnere havde han mange venner, og de bidrog til hans bøger og enkeltskrifter med pragtfulde illustrationer og fine kompositioner.

I 1790 fandt han endelig en forlægger der turde påtage sig at udgive udvalgte digte og sange fra hans meget store produktion; det blev til Fredmans Epistlar og i 1791 til Fredmans Sånger, og især epistelbogen står som et hovedværk i europæisk litteratur.

Som verdenskunstner er han enestående, som livsfortolker original.

Fiskarstugan af Erik Harbo (kilde Olof Byström)

Teatrets lysende verden tiltalte tidligt Bellman. Teaterarbejdet har været en inspirationskilde for ham, der selv var en slags skuespiller og improvisator. Bellman opfattes ganske rigtigt i nutiden som en digter, parodist og skuespiller, der med stort talent både som digter og musiker omformede, hvad der faldt ham i hænde. Derfor fik teatret og operaen en ganske bestemt betydning for ham, og derfor har han også efterladt en række værker, der falder ind under betegnelsen komisk opera, skuespil og divertissement, dvs. private opførelser, hvor de fleste var tænkt som en hilsen til hans nære venner. Vi må formode, at de blev opført af hans venner, herunder musikere, medlemmer af hoffet (også kongen) og amatører.

Værkerne er næsten alle trykt efter afskrifter, da originalerne ikke findes. Ud over to værker ligger de alle sent omkring 1790, men dog på et tidspunkt, hvor den gamle Bellman stadig underholdt i kongehuset. Det ses bl.a. af titlen på f.eks. *Haga, Nyårsnat 1790, Dramatiske Sammankomsten* (aftryk findes i kong Gustavs bibliotek).

Vi finder værkerne i bd. VI i Bellmansällskapetets store udgave. Arbejdet med teksten til denne udgave udførtes af Olof Byström og værket er fyldt med kommentarer til forståelse af tiden. At kong Gustav havde stor betydning for ham, ser vi af omtalen af stykkerne i ovennævnte bind, hvor man ofte forestiller sig kongen som medvirkende. En lille opremsning af nogle titler giver os et praj om, hvad det hele handler om: *Det lykkelige skeppsbrottet* (Frit efter Holberg), *Marcolphus*, *Ur Fiskarena*, *Värdsbuset*, *Divertissement*, *Dramatiske sammankomsten*, *Lust-Spel*, *Caffehuset*, *Fiskarstugan* og *Mantals-skrifningen*. Kun et par af Bellmans værker opnåede offentlig fremførelse.

Gustav III's behov for dramatiske værker var stort og de større af Bellmans værker omtales som en slags komiske operaer eller sangskuespil. Vi ved altså at kongen og hoffet deltog i opførelserne, og at Bellman selv ofte havde en rolle på Hofteatret, også i værker, der ikke var skrevet af ham selv. De fleste Bellman-kendere har vel læst Oxenstiernas berømte skildring af Bellman, der optræder i Lissanders hus med *Bacchi Orden*, og derfra til at agere skuespiller er der ikke langt.

Kantaten *Fiskarstugan* betegnes af Byström som Bellmans smukkeste digt i den krans af divertissementer, han skrev til sine gode venner, i dette tilfælde den jævnaldrende stadsarkitekt Erik Palmstedt (ungdomsven) og hans hustru Hedvig Gustava. Palmstedt var en af Gustavs fortrukne arkitekter og byggede bl.a. Børsbygningen på Store Torv. Fru Hedvig, hvis fødselsdag fejres med kantaten, hørte til de ledende personligheder indenfor det gustavianske kulturliv, arrangerede musikalske sammenkomster. Bellman bidrog med sine værker sat i musik af bl.a. kapelmester ved operaen J.M. Kraus.

Værkets navneliste symboliserer Erik Palmstedt som Thirsis, fru Hedvig som Camilla og den kærlighedssyge Damon, Bellman. (Bellman sværmede faktisk for den unge fru Palmstedt). Den sidste indførte person Louise var Bellmans hustru Lovisa. Med dette ved vi, at Lovisa engang imellem deltog, når manden var inviteret ud. Hvem der har optrådt på denne aften er usikkert, men i hvert fald har fru Hedvig sunget Camilla (hun havde en god stemme) og Bellman Damon og fru Louise.

Det berømte billede af Elias Martin viser Bellman, der modtager parret Palmstedt og stedet er familiens landsted Hagen ved søen Drefviken syd for Stockholm. (bagsiden)

BACCHI TEMPEL ÖPPNAT VID EN HJÄLTES DÖD

De fleste Bellmanelskere kender Fredmanns Epistler og Fredmanns Sanger, men ud over det, skrev digteren mange andre værker, og ved koncerten her er der sange fra Bacchi Tempel og en kantate (*Fiskarstugan*) fra hans værker for teatret fra 1792. Derudover skrev Bellman livet igennem mangfoldige digte, hvor han bl.a. hyldede kongehuset, især kong Gustav og sine venner og bekendte. Han bevarede livet igennem forbindelsen med kongehuset og kongen, som han underholdt ved utallige lejligheder.

Bacchi Orden II som kaldes *Bacchi Tempel* består af to værker *Bacchi Tempel öppnat vid Corporalens samt Ordensoboistens Fader Movitz' död* og den senere omarbejdede til et sangspil *Bacchi Tempel öppnat vid en hjältes död*.

Sangspillet blev udgivet i 1782 og består af 15 sange eller arier og mellemliggende tekst udført af Ulla Winblad, Jensen, Trundman, Molberg, en kusk m. fl. og kor af bl.a. Bacchi-soldater.

Sangspillet, der har form som en Parentation (begravelsesminde) udsprang direkte af at Fader Movitz' døde omkring 1777.

Fader Movits var oprindelig soldat, men kom til skade og måtte fratræde hæren. Han blev musiker og kroholder og er berømt gennem de mange Fredmanns Epistler, hvor han er en ivrig deltager.

Arie nr. 1, der indleder sangspillet, synges af en af Bacchi præstinder. Teksten lyder: *Flodens sorl (brusen) och vådrens fläkt (pust), stjärnevalvets dunkla låga, månans skymning tänd och släckt, ökar nu min plåga, döden åt min andedrökt.*

Arie nr. 2 synges også af en præstinde: *Bak om dessa gröna Linder*

Så følger arie nr. 14 sunget af en nymfe akkompagneret af Molberg m.fl.: *Sälla strand, där vi nu lander*

Arie nr. 14. en af kuskene synger om sin hest: Hurra se min fåla.

Kor nr. 16 *Åh, Monsigneur är just i sin galla*

På nettet er der gode muligheder for at finde tekster og musik til Bellmans sange.

SALG AF BØGER CD'ER OG DVD'ER Køb her ved koncerten.

**Se de mange fremragende bøger og cd'er med videre på selskabets hjemmeside
Salg af CD og bøger ved henvendelse til:**

Dorte K. Jepsen E-mail: loeve.jepsen@privat.dk

Omslagsgrafik Ole Lund Andersen -- Layout/tryk: EH

**Selskabet Bellman i Danmark ønsker at takke vore
tilskudsgivere, nemlig Lyngby-Taarbæk Kommunes
Kulturfond, Svenska Akademien, Fondet for dansk- svensk
Samarbejde, Knud Højgaards Fond og Den Bøhmske Fond**

Fredmanns Sang nr. 35 om Gubben Noah og fru Noah

Oversættelse af Jeppe Aakjær

Gubben Noah: var en hædersmand;
straks han kom fra arken

Planted han i marken

:Meget vin, ja: sådan gjorde han.

:Noah roede: fra sin gamle ark.
fyldte sine tasker

med bimler og med flasker,

:for at drikke: på den grønne mark.

:Vel han vidste: at et menneske var
tørstig som de andre,

dyr, der blandt os vandre

:Derfor gubben: vinen plantet har.

:Mutter Noah: var en hædersfru.
gav sin mand at drikke

lod i fred ham hikke;
:Den slags kone: tog vist jeg og du.

:Aldrig sagde hun: "Kære far, så, så!
Sæt nu fra dig kanden!"

Nej, med kys på panden

:Lod hun gubben: salig sengen nå.

:Da var lystigt: på vor grønne jord.

Hver blev budt det bedste;

ingen tørstig næste

:sad og hængte: ved et veldækt bord.

::Ingen skåler: voldte da besvær.

Ej hin dumme lære:

"Må jeg ha' den ære"--

:Nej, til bunden: drak man ud, som

Fredmans sang nr. 64 Fjäriln vingad

Oversættelse Palle Thilo

Se hvor Hagas sommerfugle

på den tågekolde eng

i det grønne sig kan skjule,

og i blomsten rede seng.

Mindste kræ i kær og grøfter,

nys af solens varme vakt,

mod sit nye liv sig løfter,

ført af vestenvindens magt.

Haga, alt om forår taler

i din have, frisk og grøn,

og i dine små kanaler

vugger svanen hvid og skøn.

Hist fra skovens dybder lyder

arbejdsigny og dumpe døn

fra granitten som man bryder,

øksehug i birk og røn.

Se Brunnsvikens små najader

hæve sine gyldne horn,

og de brusende kaskader

sprøjte over Solna tårn.

Stolt den kåde fole knejser,

her på vejen vi den ser;

vognen støv i skyer rejser,

bonden mildt mod Haga ler.

Hvor guddom'ligt i den grønne

og så underfulde park,

når man, hilset af sin skønne,

kendes af en mild monark!

Hvert et blik fra ham jo tvinger

en taknem'lig tåre frem;

sød fortryllelse det bringer,

selv den vrantne glad går hjem.

FREDMANS EPISTEL NR. 82 *Efter uventet afsked, meddelt ved Ulla Winblads frokost en sommerdag i det grønne. Pastorale, dediceret til kgl. sekretær Leopoldt*

Oversættelse af Leif Bohn

Hvile ved denne kilde
vi nu vor frokost frem vil stille;
rødvin med pimpinelle
og med en nyskudt bekkasin.

Ulla, de flasker fulde,

for herlig rødvin tømte, skulle

siden i græsset rulle,

mærk nu bouquet'en skøn og fin.

Din middagsvin

vil vi af krusene drikke

med glade smil.

Hvile ved denne kilde,

hør vore valdhorns klang, *cousine*,

(Corno) valdhornenes klang, *cousine*.

Lysningen, vi har funden,
af lyse løvtræer sammenbunden,

åbner sig ned mod lunden

med stier til vort velbehag.

Løvet nu lifligt suser,

når vinde skovens toppe kruser,

lyset os let beruser

ved sommerskyers flugt og jag.

Tag, *Ulla*, tag

nu her i middagsstunden,

dit glas som jeg.

Lysningen, vi har funden

bær' vårens blomsterpragt for dig!

(Corno) Bær' blomsterpragt for dig.

Nymfen, i al sin iver,

æg og oliven glad os giver,

se hvor koket hun bliver,

Mens rundt et blomstret fad hun bær',

Snart med en ske hun øser

og på min tykmælk fløde pøser;
brystdugen let sig løser,
mens hun en mandeltærte skær.

Den kylling dér,

hvoraf hun vingen river,

helt nystegt er.

Nymfen, se hendes iver,

hvor glad hun gør sig stort besvær.

(Corno) Hvor hun gør sig stort besvær.

Her nu, i dette grønne,

må jeg ta' afsked med den skønne!

Ulla, dig himlen lønne!

Hør alle instrumenters lyd!

Fredman i øjeblikket

får fra naturen gælds-brev skikket;

Chloto en knap har klippet

af frakken, efter Charons bud.

Kom, hjertets Gud,

at Frejas børn belønne

med Bacchi skrud!

Her nu, i dette grønne,

vor Ulla sidste gang stod brud;

(Corno) for sidste gang stod brud!

Clotho: En af de tre skæbnegudinder i den romerske mytologi. Afklipper livstråden eller et pengestykke i form af en knap til at betale Charon med, når man skal sejles over Styx. Floden på grænsen til Dødsriget.

Hjertets Gud: Amor/Cupido

Bacchi skrud: rus skænket af Amor

